

Верховний
Суд

Особливості провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб

Олег ВАСЬКОВСЬКИЙ,
секретар судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС ВС
Національна школа суддів України, 27 березня 2026 року

27 березня 2026 року

Національна школа суддів України

Законодавство, що регулює провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб

Кодекс України з процедур банкрутства

Господарський процесуальний кодекс України, інші закони України

Судова статистика

КІЛЬКІСТЬ ВІДКРИТИХ ПРОВАДЖЕНЬ МІСЦЕВИМИ ГОСПОДАРЬСЬКИМИ СУДАМИ

- справи про неплатоспроможність фізичних осіб
- справи про банкрутство юридичних осіб

Судова практика СП КГС ВС у справах про неплатоспроможність фізичних осіб

[Постанова СП КГС ВС від 22.09.2021 у справі № 910/6639/20](#)

[Постанова СП КГС ВС від 26.05.2022 у справі № 903/806/20](#)

[Постанова СП КГС ВС від 07.07.2022 у справі 916/1456/21](#)

[Постанова СП КГС ВС від 05.10.2022 у справі № 921/39/21](#)

[Постанова СП КГС ВС від 01.03.2023 у справі № 902/221/22](#)

[Ухвала СП КГС ВС від 11.10.2023 у справі № 922/4460/21](#)

Мета та цілі інституту неплатоспроможності фізичних осіб

- ✓ інститут неплатоспроможності фізичних осіб призначений для зняття з боржника— фізичної особи тягара боргів, які мають значний розмір та не можуть бути погашені за рахунок поточних доходів і належного цій особі майна;
має на меті поетапно створити для боржника— фізичної особи найбільш сприятливі умови для погашення боргів шляхом їх реструктуризації, а в разі нерезультативності таких заходів— забезпечити ефективний механізм продажу активів боржника;
- ✗ основною метою не є задоволення вимог кредиторів.

[Постанова СП КГС ВС від 22.09.2021 у справі № 910/6639/20](#)

Особливості правового регулювання інституту неплатоспроможності фізичних осіб

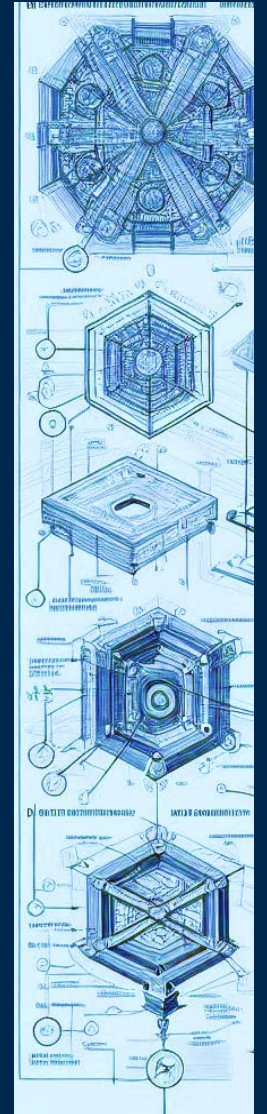
У судових процедурах неплатоспроможності фізичної особи скористатися правом на реабілітацію заслуговує **лише чесний і сумлінний боржник**, тому встановлено спеціальні вимоги до добросовісності боржника – фізичної особи, інше б суперечило засадам цивільного законодавства, зокрема таким, як добросовісність у здійсненні відповідного права та недопустимість зловживання правом.

Право на звільнення від боргів та відновлення платоспроможності у судових процедурах неплатоспроможності фізичної особи **набуває лише добросовісний боржник**, який не за своїм неправомірним умислом потрапив у стан неплатоспроможності, **сумлінно виконує обов'язки боржника та не приховує обставин**, що можуть вплинути на розгляд справи чи задоволення кредиторських вимог, при цьому **демонструє дієве прагнення до компромісу з кредиторами** щодо умов реструктуризації боргів та в межах об'єктивних можливостей **вживає заходів для задоволення їхніх вимог**.

[Постанова СП КГС ВС від 26.05.2022 у справі № 903/806/20](#)

Відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб

Нормативне регулювання

Стаття 115 КУзПБ

Підстави для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність

1. Провадження у справі про неплатоспроможність боржника – фізичної особи або фізичної особи – підприємця може бути відкрито лише за заявою боржника.
2. Боржник має право звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у разі, якщо:
 - боржник припинив погашення кредитів чи здійснення інших планових платежів у розмірі більше 50 відсотків місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців;
 - у боржника відсутнє майно, на яке може бути звернено стягнення, а здійснені виконавцем відповідно до [Закону України](#) «Про виконавче провадження» заходи щодо розшуку такого майна виявилися безрезультатними;
 - наявні ознаки загрози неплатоспроможності.
3. До складу грошових вимог, у тому числі щодо сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), не включаються неустойка (штраф, пеня) та інші фінансові санкції.

Нормативне регулювання

Вимоги до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність та перелік додатків до неї визначено в ч. 2, 3 ст. 116 КУзПБ.

Відкриття провадження у справі про неплатоспроможність (ст. 119 КУзПБ)

1. У підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, з'ясовує наявність підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, а також вирішує інші питання, пов'язані з розглядом заяви.
2. Підготовче засідання проводиться у порядку, передбаченому цим Кодексом.
3. За наслідками підготовчого засідання господарський суд постановляє ухвалу про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність або про відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність.
4. Господарський суд постановляє ухвалу про відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність, якщо:
 - 1) відсутні підстави для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність;
 - 2) боржник виконав зобов'язання перед кредитором (кредиторами) у повному обсязі до підготовчого засідання суду;
 - 3) боржника притягнуто до адміністративної або кримінальної відповідальності за неправомірні дії, пов'язані з неплатоспроможністю;
 - 4) боржника визнано банкрутом протягом попередніх п'яти років.

Нормативне регулювання

Частина 4 ст. 119 КУзПБ

Відмова у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи

Господарський суд постановляє ухвалу про відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність, якщо:

- 1) відсутні підстави для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність;
- 2) боржник виконав зобов'язання перед кредитором (кредиторами) у повному обсязі до підготовчого засідання суду;
- 3) боржника притягнуто до адміністративної або кримінальної відповідальності за неправомірні дії, пов'язані з неплатоспроможністю;
- 4) боржника визнано банкрутом протягом попередніх п'яти років.

Підстави для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи

Боржник реалізує право ініціювати провадження у справі про власну неплатоспроможність не на шкоду кредиторам, а для досягнення легітимної мети цього провадження – соціальної реабілітації добросовісного боржника за спеціальною судовою процедурою шляхом реструктуризації заборгованості та/або звільнення від боргів задля відновлення його платоспроможності.

У разі встановлення судом обставин, які вказують на недоведення заявником передбачених ч. 2 ст. 115 КУзПБ підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність через ненадання повної і достовірної інформації про власний майновий стан та членів сім'ї, розмір та джерела доходів (ч. 3 ст. 116 КУзПБ) і документів на підтвердження належного виконання відповідних вимог цього Кодексу, а також через недобросовісну поведінку боржника, таке провадження не може бути відкрите.

[Постанова КГС ВС від 27.05.2025 у справі № 906/820/24](#)

Підстави для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи

Подання боржником під час звернення до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про його неплатоспроможність **лише кредитного звіту**, без додавання інших документів (які стали підставою виникнення грошового зобов'язання в розумінні ст. 1 КУзПБ) для належного підтвердження розміру заборгованості цього боржника (в тому числі за основним зобов'язанням), підстав виникнення зобов'язань та строків їх виконання, **є недостатнім для доведення відповідних обставин та, як наслідок, встановлення судом наявності підстав для відкриття провадження у такій справі.**

[Постанова КГС ВС від 13.05.2024 у справі № 922/5486/23](#)

Підстави для повернення заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи

- ❑ на стадії підготовчого засідання у справі суд надає оцінку відповідності поданої заяви боржника за формою і змістом вимогам ст. 115, 116 КУзПБ та наявності підстав для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність за ч. 4 ст. 119 цього Кодексу, за відсутності яких суд зобов'язаний відкрити провадження у справі;
- ❑ на стадії вирішення питання про прийняття до розгляду чи повернення без розгляду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність не перевіряються ознаки неплатоспроможності боржника, його добросовісності, а оцінка реального стану платоспроможності боржника фактично надається судом за наслідком відкриття провадження у справі про неплатоспроможність;
- ❑ повернення боржнику без розгляду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність з підстав її необґрунтованості суперечить вимогам КУзПБ.

[Постанова КГС ВС від 11.07.2024 у справі № 909/1179/23](#)

Особливості відкриття / закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб

 Завданням підготовчого засідання господарського суду під час розгляду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи є перевірка підтвердження належними та допустимими доказами обставин, наведених боржником як ознак його неплатоспроможності чи її загрози.

 У разі наявності підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи, однак неподання кредиторами заяв з грошовими вимогами до боржника у визначений законом строк, закриття такого провадження робить недієвим передбачене нормами КУзПБ право боржника — фізичної особи щодо здійснення процедури банкрутства та відновлення платоспроможності.

[Постанова СП КГС ВС від 05.10.2022 у справі № 921/39/21](#)

Особливості відкриття / закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб

У разі коли після відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи конкурсні кредитори **не подали** у визначений законом строк заяв з грошовими вимогами до боржника, господарський суд за результатами попереднього засідання постановляє ухвалу, якою:

- керуючись принципом судового контролю у справах про банкрутство та враховуючи роль арбітражного керуючого в цій категорії справ, зобов'язує керуючого реструктуризацією боргів боржника письмово повідомити кредиторів (які зазначені боржником у заяві про відкриття провадження у справі та заборгованість перед якими стала підставою для відкриття судом такого провадження) щодо правових наслідків неподання ними з порушенням вимог ч. 1 ст. 45 КУзПБ заяв з грошовими вимогами до боржника;
- призначає відповідно до п. 2 ч. 4 ст. 122 КУзПБ судове засідання для вирішення питання про перехід до наступної судової процедури (процедури погашення боргів) чи про закриття провадження у справі.

[Постанова СП КГС ВС від 05.10.2022 у справі № 921/39/21](#)

Правові наслідки перебування в провадженні господарського суду одночасно двох справ про банкрутство (неплатоспроможність) того самого боржника у статусі ФОП і фізичної особи

Господарський суд закриває провадження у справі у разі перебування у провадженні господарського суду справи про банкрутство (неплатоспроможність) того самого боржника (п. 4 ч. 1 ст. 90 КУзПБ).

- ❖ Юридичний статус «фізична особа – підприємець» сам по собі не впливає і жодним чином не обмежує будь-яких правомочностей особи, які випливають з її цивільної право- та дієздатності.
- ❖ Принципи здійснення фізичною особою – підприємцем підприємницької діяльності роблять його подібним до юридичних осіб, тоді як у приватних відносинах, незважаючи на будь-які зміни в його статусі, він залишається громадянином – фізичною особою.

Якщо в провадженні господарського суду на стадії завершення процедури банкрутства фізичної особи – підприємця (реалізації майна банкрута і задоволення вимог кредиторів) перебуває справа про його неплатоспроможність як фізичної особи, тобто фактично того самого боржника, то провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи **підлягає закриттю відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 90 КУзПБ.**

[Постанова КГС ВС від 02.10.2024 у справі № 912/920/22](#)

Відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи у разі її особистої неявки в судове засідання

З моменту подання до суду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність в особи, яка звернулася з відповідною заявою, **виникають додаткові процесуальні обов'язки**, незважаючи на наявність представника.

Особиста явка боржника у судове засідання для з'ясування його особи та підтвердження того, що він дійсно бажає застосування до нього передбачених законодавством обмежень у процедурі неплатоспроможності, **є необхідною для уникнення зловживання іншими особами** станом боржника, в якого виникло обмеження правосуб'єктності, і **дає змогу суду впевнитися**, що саме ця особа хоче взяти участь у справі про неплатоспроможність.

Якщо суд не має сумнівів щодо особи боржника та його дійсного волевиявлення, боржник власноруч підписав подану до суду заяву, долучив належним чином засвідчену копію документа, що посвідчує особу (паспорт), а також інші документи, які стосуються його та є необхідними для вирішення відповідного процесуального питання, **суд може відкрити провадження** у справі про неплатоспроможність фізичної особи за наявності для цього підстав.

[Постанова КГС ВС від 05.06.2025 у справі № 904/5467/23](#)

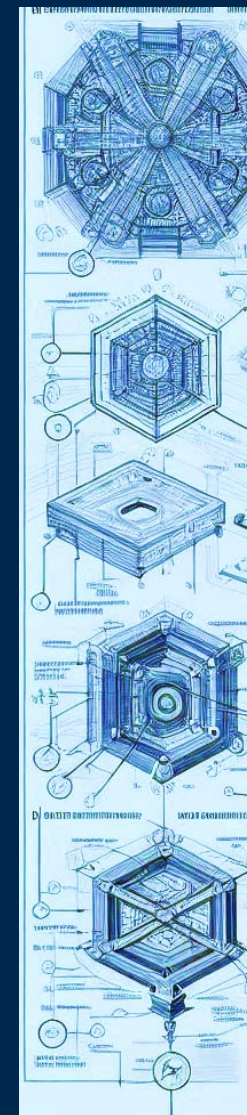
Наслідки систематичної неявки боржника на вимогу суду в підготовче засідання

Завданням підготовчого засідання господарського суду під час розгляду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи є перевірка підтвердження належними та допустимими доказами обставин, наведених боржником як ознаки його неплатоспроможності чи її загрози.

Якщо боржник не надав належних доказів у справі й особистих пояснень у судових засіданнях, порушив обов'язок особисто брати участь у судових засіданнях після неодноразово визнаної судом обов'язкової особистої явки боржника, що виключає належне встановлення судом обставин справи й саму можливість провадження у справі про неплатоспроможність, настають правові наслідки у вигляді залишення заяви боржника про відкриття провадження у справі про його неплатоспроможність без розгляду у зв'язку із систематичною його неявкою на вимогу суду в підготовче судове засідання.

[Постанова КГС ВС від 13.08.2025 у справі № 903/901/24](#)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ БОРГІВ БОРЖНИКА ТА СПОСОБИ ЇЇ ЗАВЕРШЕННЯ

Процедура реструктуризації боргів боржника

- ✓ вводитьься одночасно з відкриттям провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи;
- ✓ має строковий характер;
- ✓ метою розроблення плану реструктуризації боргів боржника є відновлення платоспроможності боржника (ч. 1 ст. 124 КУзПБ).

Процесуальні запобіжники недобросовісного використання боржником судових процедур неплатоспроможності

 відмова в затвердженні плану реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність, якщо порушено порядок розроблення та погодження цього плану; умови реструктуризації боргів суперечать законодавству; боржник не погасив борги, що підлягають обов'язковій сплаті згідно із ч. 3 ст. 125 [КУзПБ](#) або боржник вчиняє дії, спрямовані на перешкоджання проведенню стосовно нього процедур, передбачених цим Кодексом (п. 1, 2, 5, 6 ч. 8 ст. [126 КУзПБ](#));

 закриття провадження у справі про неплатоспроможність у випадку ненадання боржником повної і достовірної інформації про власне майно, доходи і витрати та членів його сім'ї; приховування боржником власних активів через їх передачу членам сім'ї; якщо боржника притягнуто до адміністративної чи кримінальної відповідальності за неправомірні дії, пов'язані з неплатоспроможністю (п. 1–3 ч. 7 [ст. 123 КУзПБ](#));

 дискреція господарського суду у вирішенні питання щодо можливості подальшого руху справи про неплатоспроможність, якщо протягом трьох місяців з дня введення процедури реструктуризації боргів боржника мета цієї процедури не досягнута (ч. 11 ст. [126 КУзПБ](#)).

[Постанова СП КГС ВС від 26.05.2022 у справі № 903/806/20](#)

Перехід до процедури погашення боргів боржника

 У разі неподання до господарського суду протягом трьох місяців погодженого боржником і схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів боржника суд після спливу цього строку повинен у судовому засіданні з'ясувати позиції сторін та крізь призму судового контролю оцінити за наявними у матеріалах справи доказами причини недосягнення мети судової процедури реструктуризації боргів.

 Приписи ч. 1 ст. 130 КУзПБ **не повинні застосовуватися суто формально** та зводиться до підрахунку строків чи встановлення відсутності / наявності рішення зборів кредиторів про схвалення плану реструктуризації боргів боржника без встановлення господарським судом обставин справи, перевірки дотримання процесуальних гарантій реалізації прав і захисту інтересів сторін, а також з'ясування підстав для закриття провадження у справі, зокрема за ч. 7 ст. 123, ч. 11 ст. 126 КУзПБ.

 За змістом абз. 2 ч. 2 ст. 6, ч. 1 ст. 130 КУзПБ процедура погашення боргів боржника **вводиться** у справі про неплатоспроможність фізичної особи одночасно з визнанням банкрутом боржника, тобто **в разі встановлення ознак неплатоспроможності боржника**, яка є обов'язковою підставою для визнання боржника банкрутом та переходу до судової процедури погашення боргів, а саме в порядку ч. 1 ст. 130 КУзПБ, а **відсутність ознак неплатоспроможності боржника** матиме наслідком **закриття провадження** у справі на підставі п. 8 ч. 1 ст. 90 КУзПБ.

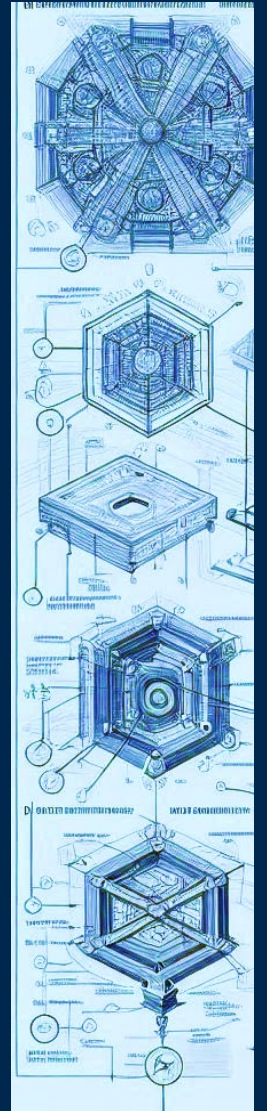
[Постанова СП КГС ВС від 26.05.2022 у справі № 903/806/20](#)

Перехід до процедури погашення боргів боржника

- ✓ процедура неплатоспроможності фізичної особи **не є процедурою списання боргів**, у цій процедурі необхідно дотримуватися балансу інтересів та враховувати правомірні очікування кредиторів;
- ✓ у випадку пропонування боржником плану реструктуризації, який передбачає повне списання боргів, питання обставин неплатоспроможності набуває особливого значення. У цій категорії справ кредитори часто наполягають на необхідності досягнення компромісу між ними та боржником, без якого нібито апріорі не може бути нормального процесу неплатоспроможності;
- ✓ завданням суду у справі про неплатоспроможність фізичної особи є встановлення, в тому числі й на підставі даних, зазначених кредиторами у клопотаннях про закриття, поясненнях, запереченнях, **всієї сукупності істотних обставин, що характеризують поведінку боржника.**

[Постанова КГС ВС від 13.05.2025 у справі № 904/3275/23](#)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО НЕПЛАТОСПРОЖНІСТЬ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи під час судової процедури реструктуризації боргів боржника є можливим

- ✓ зі спеціальних підстав, визначених ч. 7 ст. 123, ч. 11 ст. 126 КУзПБ;
- ✓ із загальних підстав, установлених п. 1–8 ч. 1 ст. 90 КУзПБ (тією мірою, якою ці підстави можуть стосуватися боржника— фізичної особи);
- ✓ в інших випадках, передбачених законом (п. 9 ч. 1 ст. 90 КУзПБ), зокрема визначених п. 1–7 ч. 1 ст. 231 ГПК України в тих межах, що стосуються судової процедури неплатоспроможності фізичної особи.

Закриття на підставі ч. 7 ст. 123 КУзПБ

Суд приймає рішення про закриття провадження у справі за клопотанням зборів кредиторів, сторони у справі або з власної ініціативи, якщо:

1) боржником у декларації про майновий стан зазначена **неповна та/або недостовірна інформація** про майно, доходи та витрати боржника та членів його сім'ї, якщо боржник упродовж семи днів після отримання звіту керуючого реструктуризацією про результати перевірки такої декларації не надав суду виправлену декларацію про майновий стан з повною та достовірною інформацією щодо майна, доходів та витрат боржника та **членів його сім'ї**;

2) майно членів сім'ї боржника було придбано за кошти боржника та/або зареєстровано на іншого члена сім'ї з метою **ухилення боржника** від погашення боргу перед кредиторами;

3) судовим рішенням, що набрало законної сили та не було скасоване, боржник **був притягнутий до адміністративної або кримінальної відповідальності** за неправомірні дії, пов'язані з неплатоспроможністю.

Господарський суд протягом одного року з дня закриття провадження у справі про неплатоспроможність з підстав, визначених цією частиною, не може відкрити провадження у новій справі про неплатоспроможність щодо того самого боржника.

Закриття на підставі ч. 7 ст. 123 КУзПБ

- Конструкція п. 1 ч. 7 [ст. 123 КУзПБ](#) містить **безумовний наслідок** за дії боржника на шкоду кредиторам, тому не передбачає альтернативного вирішення та необхідності з'ясування мотивів боржника— фізичної особи, за умови встановлення відповідних фактів господарським судом.
- **Розширене коло ініціаторів** застосування ч. 7 [ст. 123 КУзПБ](#) забезпечує невідворотність такого наслідку очевидно недобросовісних дій боржника.
- Господарський суд **не може залишити поза увагою** обставини, які вказують **на наявність підстав для закриття провадження** у справі за ч. 7 [ст. 123 КУзПБ](#), тому він з власної ініціативи, вирішуючи, зокрема, питання про перехід до судової процедури погашення боргів, зобов'язаний перевірити такі обставини справи та надати їм юридичну оцінку, про що зазначити у відповідному судовому рішенні.

[Постанова КГС ВС від 14.03.2024 у справі № 916/2411/21](#)

Закриття на підставі ч. 7 ст. 123 КУзПБ

Поняття «Член сім'ї боржника» у справах про неплатоспроможність

Подання декларації про майновий стан надає можливість не лише встановити перелік та вартість майна, стан доходів та витрат на відповідну дату, а й динаміку розміру активів за відповідний період.

Включення до кола членів сім'ї осіб, які перебувають у шлюбі з боржником (у тому числі якщо шлюб розірвано протягом трьох років до дня подання декларації), а також їхніх дітей, у тому числі повнолітніх, батьків, осіб, які перебувають під опікою чи піклуванням боржника, пояснюється зазвичай фідуціарним характером відносин боржника із цими особами (обов'язок діяти якнайкраще в інтересах таких осіб), що може сприяти ухиленню від виконання боржником зобов'язань перед кредиторами шляхом перереєстрації майна (майнових прав) на цих осіб. До таких зловживань правом боржник може вдатись незалежно від того, що ці особи проживають окремо від боржника, не пов'язані з ним спільним побутом та сімейними правами й обов'язками.

Положення ст. 3 СК України для регулювання відносин у процедурі розгляду справ про неплатоспроможність фізичних осіб не застосовуються.

Тлумачення ч. 5 ст. 116 КУзПБ, зважаючи на мету правового регулювання відносин неплатоспроможності боржників— фізичних осіб, дає підстави для висновку, що до членів сім'ї такого боржника в обов'язковому порядку необхідно віднести його дітей (у тому числі повнолітніх), батьків та осіб, які перебувають під опікою чи піклуванням боржника, незалежно від того, що вони не проживають з ним спільно, не пов'язані спільним побутом і не мають взаємних прав та обов'язків.

[Постанова СП КГС ВС від 22.09.2021 у справі № 910/6639/20](#)

Закриття на підставі ч. 7 ст. 123 КУзПБ

Процесуальний обов'язок боржника надати декларацію про майновий стан

Інститут надання фізичною особою декларації про майновий стан боржника за останні три роки разом із заявою про визнання її неплатоспроможною обумовлений передусім **необхідністю визначення обсягів майнових активів боржника** з метою ефективного здійснення процедури погашення боргів такої особи, зокрема шляхом їх реструктуризації та подальшого задоволення грошових вимог кредиторів.

Саме тому реалізація обов'язку фізичної особи, яка звернулася до компетентного суду за визнанням факту її неплатоспроможності, **надавати достовірну інформацію** про все наявне майно зумовлена не лише формальними вимогами законодавця, а й сутнісним змістом процедур у справах про неплатоспроможність фізичної особи.

Надання декларації про майновий стан є процесуальним обов'язком боржника в провадженні про неплатоспроможність фізичної особи.

[Постанова КГС ВС від 01.09.2021 у справі № 917/2088/19](#)

Закриття на підставі ч. 7 ст. 123 КУзПБ

Незазначення боржником всіх членів сім'ї у деклараціях є порушенням вимог, передбачених ч. 5 ст. 116 КУзПБ, і фактично позбавляє можливості суд вчинити дії, встановлені п. 9, 10 ч. 5 ст. 119 ГПК України, з метою отримання повної, достовірної й актуальної інформації про доходи боржника та членів його сім'ї, майно, задеклароване такими особами під час перетину кордону, і зобов'язати орган державної прикордонної служби надати керуючому реструктуризацією і суду інформацію про перетин боржником та членами його сім'ї державного кордону за останні три роки.

Тож незазначення у декларації повної інформації про склад сім'ї є підставою для закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи на підставі п. 1 ч. 7 ст. 123 та п. 9 ч. 1 ст. 90 КУзПБ.

[Постанова КГС ВС від 21.06.2022 у справі № 903/264/21](#)

Закриття на підставі ч. 7 ст. 123 КУзПБ

Посилаючись у декларації про майновий стан на те, що член сім'ї не надав інформації про доходи, витрати, майно чи зобов'язання, боржник має усвідомлювати, що ризики зазначення неповної інформації у декларації покладаються саме на боржника, позаяк спеціальним законом, яким є КУзПБ, такої підстави ненадання інформації про майновий стан члена сім'ї не передбачено, натомість у ч. 5 ст. 116 КУзПБ імперативно визначено, що декларація повинна містити інформацію щодо майна, доходів та витрат боржника і членів його сім'ї, що перевищують 30 розмірів мінімальної заробітної плати.

[Постанова КГС ВС від 08.12.2022 у справі № 916/1941/21](#)

Закриття на підставі ч. 7 ст. 123 КУзПБ

Законодавець визначив певну послідовність дій учасників у справі про неплатоспроможність фізичної особи, а саме:

- боржник **подає** суду декларацію;
- керуючий реструктуризацією **перевіряє** надані боржником декларації та виявляє наявність у них неповної та/або недостовірної інформації, а у випадку підтвердження такого факту за результатом перевірки повідомляє боржника у формі відповідного звіту;
- отримавши звіт керуючого реструктуризацією про результати перевірки декларацій, боржник упродовж семи днів (з дати отримання звіту) **має право подати суду виправлену** декларацію про майновий стан з повною та достовірною інформацією щодо майна, доходів та витрат боржника та членів його сім'ї з урахуванням наданих керуючим реструктуризацією зауважень.

Керуючий реструктуризацією здійснює перевірку декларації боржника, оформлює висновки за результатами проведеної перевірки та в разі виявлення ним неповної та/або недостовірної інформації про майно, доходи та витрати боржника та членів його сім'ї обов'язково її доводить до відома боржника, в результаті чого в нього виникає право виправити декларацію у строк, встановлений законом.

[Постанова КГС ВС від 11.03.2025 у справі № 921/150/24](#)

Закриття на підставі ч. 7 ст. 123 КУзПБ

[КУзПБ](#) не передбачено перевірки керуючим реструктуризацією виправлених декларацій, а зазначена в них інформація підлягає оцінці судом та використанню під час подальшого розгляду справи.

Якщо боржник не скористався наданим йому правом усунути виявлені за наслідком перевірки керуючим реструктуризацією **недоліки** щодо повноти та достовірності інформації, зазначеної у поданих ним (боржником) деклараціях, **настають** визначені цією нормою **наслідки у вигляді закриття провадження у справі**.

Ключовим завданням суду під час надання оцінки наявності підстав для закриття провадження у справі **через неподання боржником виправлених декларацій** упродовж семи днів з моменту отримання звіту керуючого реструктуризацією за результатами відповідної перевірки є **необхідність встановлення** дотримання керуючим реструктуризацією порядку повідомлення особи (боржника) про наявність обґрунтованих підстав вважати подання нею недостовірної та/або неповної інформації, а також факту наявності чи відсутності надання виправлених декларацій **упродовж визначеного законодавством строку**.

Якщо **боржник подав** суду виправлену декларацію про майновий стан **з пропуском семиденного строку**, встановленого п. 1 ч. 7 [ст. 123 КУзПБ](#), і суд визнав причини його пропуску, **наведені боржником** в поданій разом з виправленою декларацією заяві про поновлення цього строку, поважними, то **за відсутності інших недоліків** (зокрема встановлення обставин зазначення боржником у виправленій декларації недостовірної або неповної інформації щодо майна, доходів та витрат боржника та членів його сім'ї) **немає підстав для закриття провадження у справі** про неплатоспроможність фізичної особи на підставі названої норми [КУзПБ](#).

[Постанова КГС ВС від 03.12.2024 у справі № 916/197/23](#)

Закриття на підставі ч. 7 ст. 123 КУзПБ

- Перш ніж прийняти рішення про закриття провадження у справі про неплатоспроможність, суд повинен спочатку сприяти виявленню всіх кредиторів боржника, а в подальшому, за результатами постановлення ухвали попереднього засідання господарського суду, арбітражний керуючий має письмово повідомити кредиторів про місце і час проведення зборів кредиторів та організувати їх проведення.
- Основними завданнями зборів кредиторів є:
 - 1) розгляд звіту керуючого реструктуризацією про результати перевірки декларації про майновий стан боржника;
 - 2) розгляд проєкту плану реструктуризації боргів боржника;
 - 3) прийняття рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або про звернення з клопотанням до господарського суду про перехід до процедури погашення боргів боржника або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

[Постанова КГС ВС від 11.03.2025 у справі № 921/150/24](#)

Закриття на підставі ч. 7 ст. 123 КУзПБ

Для застосування передбаченої п. 2 ч. 7 ст. 123 КУзПБ підстави для закриття провадження у справі необхідна наявність таких умов:

- клопотання зборів кредиторів, сторони у справі або ініціатива суду;
- наявність встановленого факту, що майно членів сім'ї боржника було придбано за кошти боржника та/або зареєстровано на іншого члена сім'ї;
- наявність встановленого факту придбання майна за кошти боржника та/або реєстрація такого майна на іншого члена сім'ї саме з метою ухилення боржника від погашення боргу перед кредиторами.

КУзПБ прямо не регулює порядку доведення того, що боржник та/або члени його сім'ї придбали майно для членів сім'ї боржника за кошти боржника та/або здійснили реєстрацію майна на члена сім'ї боржника з метою ухилення боржника від погашення боргу перед кредиторами, оскільки Закон не визначає ні орієнтовного, ні вичерпного переліку обставин, що підлягають встановленню та доведенню, а також не визначає доказів або способів / засобів доведення відповідних обставин, а тому оцінка таких доказів має бути здійснена судом під час розгляду відповідного питання за правилами, передбаченими ГПК України.

Положення п. 2 ч. 7 ст. 123 КУзПБ хоча і не встановлюють передумов для застосування цієї норми (наприклад, визнання в установленому порядку недійсним (встановлення нікчемності) відповідного правочину або заперечення / спростування відповідних майнових дій з придбання майна членами сім'ї боржника за кошти боржника та/або реєстрації цього майна на члена сім'ї тощо), проте не звільняють від необхідності доведення мети вчинення таких дій (боржника та/або членів його сім'ї)– ухилення боржника від погашення боргу перед кредиторами.

[Постанова КГС ВС від 16.03.2023 у справі № 925/1626/21](#)

Закриття на підставі ч. 11 ст. 126 КУзПБ

У випадку неподання до господарського суду протягом трьох місяців погодженого боржником і схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів боржника суд через призму судового контролю повинен за своїм внутрішнім переконанням оцінити за наявними у матеріалах справи доказами причини неподання погодженого боржником і схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів, які можуть полягати за одних обставин у діях / бездіяльності кредиторів, а за інших – у діях / бездіяльності боржника, враховуючи при цьому добросовісність поведінки учасників провадження у справі про неплатоспроможність.

[Постанова СП КГС ВС від 22.09.2021 у справі № 910/6639/20](#)

Закриття на підставі ч. 11 ст. 126 КУзПБ

- Обставини, що свідчать про **недобросовісну поведінку боржника**, в сукупності з іншими обставинами справи підлягають врахуванню господарським судом як підстави для ухвалення рішення про закриття провадження у справі замість переходу до процедури погашення боргів боржника.
- Якщо умови поданого боржником плану реструктуризації його боргів не відповідають вимогам законодавства і цей план вказує на **ознаки ухилення боржника від виконання зобов'язань**, фактично **має на меті не реструктуризацію боргів перед кредитором боржника**, як передбачено законом (ст. 124 КУзПБ), а **фактичне списання заборгованості перед кредитором** та свідчить про **зловживання боржником правом на доступ до суду зі зверненням із заявою про неплатоспроможність, ігнорування ним мети і завдань процедури реструктуризації боргів**, то це є передумовою для застосування положень ч. 11 ст. 126 КУзПБ.

[Постанова КГС ВС від 27.02.2024 у справі № 910/4014/22](#)

Закриття на підставі ч. 11 ст. 126 КУзПБ

- Проект плану реструктуризації боргів набуває ознак власне плану реструктуризації боргів боржника, який може бути поданий для схвалення зборам кредиторів, лише після включення до такого проекту всіх передбачених законом обов'язкових положень, зміст яких має ґрунтуватися на компромісі між кредиторами і боржником щодо зміни способу та порядку виконання його грошових зобов'язань, з урахуванням майнового стану та об'єктивних можливостей боржника.
- Боржник повинен повно та всебічно сприяти кредиторам та керуючому реструктуризацією в установленні свого реального майнового стану, а також запропонувати обґрунтований та виконуваний (реальний) проект плану реструктуризації своїх зобов'язань.
- Відсутність розробленого боржником реального й обґрунтованого проекту плану реструктуризації та його неподання на розгляд кредиторам свідчить, що мета процедури реструктуризації боргів, передбачена КУзПБ, не виконується, що виключає можливість переходу до іншої процедури (погашення боргів) у провадженні про неплатоспроможність фізичної особи, і такі дії боржника є підставою для закриття провадження у справі про банкрутство.

Передбачене планом реструктуризації прощення 86 % кредиторської заборгованості боржника зводиться до порушення прав та інтересів кредитора в частині максимального задоволення визнаних судом грошових вимог до боржника шляхом справедливої реструктуризації заборгованості; боржник, який є працездатною особою, не зазначив у плані можливі додаткові заходи для отримання більшого доходу.

[Постанова КГС ВС від 24.06.2025 у справі № 927/509/24](#)

Закриття на підставі ч. 11 ст. 126 КУзПБ

Приписи ч. 11 ст. [126](#) та ч. 1 ст. [130 КУзПБ](#) у їх системному зв'язку є послідовністю процесуальних засобів, де **дискреція господарського суду у вирішенні питання про перехід до наступної судової процедури чи закриття провадження у справі за ч. 11 ст. 126 цього Кодексу** є основним процесуальним інструментом, що **застосовується крізь призму судового контролю** та відповідно до мети провадження про неплатоспроможність фізичної особи, а ч. 1 [ст. 130 КУзПБ](#) формалізує початок судової процедури погашення боргів боржника та є спеціальною процесуальною гарантією **для добросовісного боржника** в разі зволікання зборів кредиторів із прийняттям рішення щодо плану реструктуризації його боргів.

У разі встановлення судом обставин того, що поведінка боржника є **відкритою, зрозумілою, чесною** щодо кредитора, своєчасною та добросовісною, містить ознаки сприяння до встановлення всіх обставин, необхідних під час розгляду справи про неплатоспроможність, демонструє дієве прагнення до реабілітації в межах процедур, передбачених [КУзПБ](#) для відновлення платоспроможності фізичних осіб, відсутні ознаки недобросовісної поведінки боржника, **це дає підстави для визнання боржника банкрутом та переходу до наступної судової процедури – погашення боргів боржника.**

[Постанова КГС ВС від 16.12.2025 у справі № 908/498/24](#)

Закриття на підставі ст. 90 КУзПБ

Якщо протягом тривалого часу (**понад 12 років**) процедура погашення боргів боржника (ФОП) об'єктивно не здійснюється у зв'язку з:

- відсутністю керуючого реалізацією майна боржника;
- пасивною поведінкою кредитора у справі щодо погодження кандидатури керуючого реалізацією майна боржника та визначення джерел оплати його послуг;
- безрезультатністю вжитих господарським судом дій щодо визначення кандидатури арбітражного керуючого для участі у справі як керуючого реалізацією майна боржника, – то це **унеможливорює успішне завершення процедури** банкрутства боржника та **досягнення легітимної мети**, визначеної Законом про банкрутство і КУзПБ.

Провадження у справі про банкрутство підлягає закриттю на підставі положень ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка зобов'язує органи національної юрисдикції вживати належних заходів до бездіяльності та затягування розгляду справ, а також п. 2 ч. 1 ст. 231 ГПК України та ст. 90 КУзПБ.

[Постанова КГС ВС від 20.05.2025 у справі № 5006/27/976/2012](#)

Приклади недобросовісної поведінки боржника

У цій справі боржник– фізична особа (ОСОБА_1) в листопаді 2021 року звернувся до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про його неплатоспроможність.

У власності ОСОБА_1 перебувало рухоме майно – автомобіль RENAULT 21 NEVADA, придбаний 28.03.2009, та нерухоме майно– квартира за адресою: АДРЕСА_2 (право спільної сумісної власності).

23.06.2021, тобто за п'ять місяців до звернення із заявою ОСОБА_1 про відкриття провадження у справі про її неплатоспроможність, на підставі договору про поділ майна подружжя дружина боржника – ОСОБА_2 набула в особисту приватну власність квартиру АДРЕСА_3, яка до цього перебувала у спільній власності її та ОСОБА_1. Крім того, за три місяці до звернення до господарського суду, а саме 03.08.2021, ОСОБА_1 зняла з реєстраційного обліку належний їй транспортний засіб RENAULT 21 NEVADA.

[Постанова КГС ВС від 16.03.2023 у справі № 925/1626/21](#)

Приклади недобросовісної поведінки боржника

Боржник надав у заяві про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність та деклараціях про майновий стан за 2017, 2018 та 2019 роки недостовірну інформацію щодо площі іпотечного майна, адже **замість реальної площі** житлового будинку, яка згідно з останньою оцінкою становить **255,52 кв. м**, ОСОБА_1 було **зазначено значно меншу площу (57,9 кв. м)**, що вплинуло на оцінку предмета іпотеки та розрахунок вимог кредитора, що підлягають задоволенню та списанню (прощенню), а отже, суттєво зменшило відповідальність боржника.

[Постанова КГС ВС від 22.09.2022 у справі № 916/2372/20](#)

Недобросовісна поведінка боржника та кредитора (боргова розписка)

Задля унеможливлення визнання господарським судом штучної (неіснуючої, фіктивної) кредиторської заборгованості до боржника на кредитора – фізичну особу як заявника грошових вимог, яка підтверджується борговою розпискою, покладається обов'язок підвищеного стандарту доказування в разі виникнення вмотивованих сумнівів сторін у справі про банкрутство юридичної особи щодо обґрунтованості вимог такого кредитора.

У разі вмотивованих сумнівів щодо реальності (дійсності) такої заборгованості обґрунтування грошових вимог до боржника самим лише договором позики та/або борговою розпискою у справі про банкрутство може бути недостатнім.

Необхідним у такому випадку має бути також документальне підтвердження джерел походження коштів, наданих фізичною особою в позику, факту та напрямків їх використання позичальником (боржником тощо), подання інших додаткових доказів наявності між кредитором (позикодавцем) та боржником (позичальником) зобов'язальних правовідносин за відповідним договором позики.

Не досліджуючи дійсності відповідного правочину, що виходить за межі предмета розгляду заяви кредитора з грошовими вимогами до боржника, господарський суд у справі про банкрутство (неплатоспроможність), вирішуючи питання про належне документальне підтвердження кредиторських вимог за договором позики, може надати правову оцінку реальності (дійсності) таких зобов'язань на підставі інших доказів, що підтверджують / спростовують фінансову спроможність цього кредитора щодо надання відповідної позики, призначення, за яким були використані запозичені кошти.

При цьому слід зауважити, що внаслідок ненадання кредитором сукупності необхідних доказів на обґрунтування своїх вимог, зокрема щодо підтвердження реальності грошового зобов'язання, господарський суд залежно від встановлених обставин, правової природи та змісту правовідносин між кредитором та боржником може відмовити у визнанні таких вимог у справі про банкрутство (неплатоспроможність фізичної особи).

[Постанова КГС ВС від 13.05.2025 у справі № 902/1253/22](#)

Справа № 908/1194/24, ухвалою СП КГС ВС від 17.12.2025 прийнято до розгляду

Питання, яке було передано на розгляд судової палати КГС ВС:

Чи визнання податкового боргу безнадійним у розумінні ч. 2 ст. 125 КУзПБ є самостійною процесуальною дією у процедурі реструктуризації боргів боржника чи таке списання можливе виключно після завершення процедури погашення боргів боржника відповідно до вимог Податкового кодексу України та Порядку списання безнадійного податкового боргу платників податків, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 28.07.2022 № 220?

ЗАПИТАННЯ – ВІДПОВІДІ

Верховний
Суд

Дякую за увагу!

